צר [19]) (טל ווערט קיינמאָל ניט אָפּגעשטעלט), איז וויבאַלד אַז רעגן ווענדט זיך אין דער עבודה פון די נבראים איז עס דעריבער שווערער.

דאָס איז דער חילוק צווישן זומער און ווינטער. זומער איז טל — אתערותא דלעילא — און ווינטער איז מטר — אתערותא דלתתא — דערפאַר איז ווינטער שווערער.

נאָך אַן אונטערשייד צווישן די זומערדיקע און די ווינטערדיקע טעג: זומער לייכט שטאַרק, ברוחניות, דער „שמש ומגן הוי׳ אלקים" [20]), דערפאַר שיינט אויך אין גשמיות די זון — דערהויפּט אין תקופת תמוז — אָבער ווינטער איז ניט אַזוי. דעמאָלט איז אַ זמן פון עבודה דורך אתערותא דלתתא.

דער רבי — כ"ק מו"ח אדמו"ר — האָט אַמאָל געזאָגט אַז זומער איז די עבודה — עבודת ה׳ — גרינגער ווי ווינטער.

דער שבת מברכים מרחשון גיט כוח אויף דעם חודש פון רעגן. דער שבת מברכים מרחשון איז דאָך נאָך אין חודש תשרי — וועלכער איז „חודש השביעי המושבע בכל" [21]) (דער זיבעטער חודש — רעכענענדיק פון ניסן — וועלכער איז אָנגעזעטיקט מיט אַלץ) — דערפאַר ווערט פון דאָרטן געגעבן אַ כוח אויף דער עבודה פון ווינטער, אַז כאָטש דאָס איז דאָך „אתערותא דלתתא" איז אָבער פאַראַן דערויף אַ „נתינת כוח".

און בשעת מען פירט דורך די עבודה ווינטער, דעמאָלט ווערט נמשך פון שבת מברכים מרחשון אויף אַ גאַנץ יאָר בגשמיות וברוחניות גם יחד.

(משיחת ש"פ בראשית תשט"ז)

פרשת נח

א. אין תורה אור פ׳ נח ווערט דערקלערט, אַז דער מבול איז געווען ניט נאָר אַ שטראָף, נאָר אויך אַן ענין פון טהרה (ריין־קונג), — דער מבול האָט מטהר געווען די וועלט, וועלכע איז פאַרן מבול געווען אַן אומריינע. און דערפאַר איז דער מבול געווען 40 טעג — אַנטקעגן די 40 סאָה פון מקוה. דערפאַר ווערט דער מבול אָנגערופן „מי נח" [1]) — נייחא דרוחא (נחת רוח) [2]).

דאָס זעלבע — ווערט דאָרט אין תורה אור אויספירלעך דערקלערט — איז אויך בנוגע דאגות און טרדות פון פרנסה, וועלכע ווערן אָנגערופן „מים רבים" (פיל וואַסערן), שווענקען זיי אַראָפּ ביים מענטשן די ענינים וועלכע דאַרפן ניט זיין, און פועל'ן דערמיט אויך אַ „נייחא דרוחא".

ב. די דערקלערונג וועגן דער שייכות צווישן דאגות פרנסה, מבול און מקוה — איז אַזוי:

דער פנימיות'דיקער ענין פון מקוה

19) תענית ג, א.
20) תהלים פד, יב.
21) ויק"ר כט, ח.
1) ישעי' נד, ט.
2) תורה אור פ׳ נח ד"ה מים רבים.

איז „ביטול", אַזוי ווי דער רמב"ם[3]) שרייבט „שיטבול במי הדעת הטהור" (ער זאָל זיך טובל זיין אין די וואַסערן פון ריינעם דעת). דעריבער דאַרף אַ מקוה האַלטן פערציק סאה, וואָס דאָס איז די מאָס „שכל גופו עולה בהן"[4]), ד. ה. וואָס זיי נעמען אַרום דעם גאַנצן מענטשלעכן קערפער, און „טבילה" איז די זעלבע אותיות ווי „הביטל"[5]), ד. ה. אַז דער ביטול וואָס ער גייט אַרויס פון זיין איך פועל'ט אין אים אַן עלי' (דערהויבונג), אַז ער ווערט אַ כלי צו קדושה.

דאָס איז אויך די אמת'ע כוונה וואָס מען גיט דעם מענטשן דאגות הפרנסה. כאָטש עס שטערט און צע־מישט אים צייטווייליק, ווערט ער אָבער דורך דעם צעבראָכן ביי זיך און גייט אַרויס פון זיין אייגענעם איך — און דורך דעם ווערט ער אַ כלי צו קדושה.

ג. איז וויבאַלד אַז די אמת'ע כוונה איז ניט אים צו באַשטראָפן ח"ו, נאָר בכדי אַראָפּצושווענקען און אָפּרייניקן פון אים די ניט־גוטע זאַכן — במילא פאַרשטייט זיך, אַז דאָס קען אָפּגעטאָן ווערן אויך אין איין מינוט — אויב אין איין רגע וועט ער אַרויסנעמען די כוונה פנימית דערפון, און פועל'ן ביי זיך דאָס וואָס דער ענין דאַרף אויפטאָן — איז ער שוין דערמיט אליין יוצא, און עס קען שוין ביי אים ווערן דער „נייחא" סיי אין גש־מיות סיי אין רוחניות.

(משיחות ש"פ בראשית תשי"ג)

* * *

ד. די „מים הזדונים" (בייזע וואַ־סערן) פון מבול ווערן איינגעטיילט אין צוויי טיילן: א. תהום רבה, ב. אַרובות השמים. אַזוי אויך ווערן די מענטשלעכע טירדות און שטערונגען איינגעטיילט אויף די זעלבע צוויי טיילן:

„תהום רבה" (אַ גרויסער אָפּגרונט) מיינט די טרדות פון גשמיות'דיקע, נידעריקע ענינים, טרדות הפרנסה א. אַ. וו. „אַרובות השמים" מיינט טרדות וועלכע קומען פון רוחניות'דיקע, הויכע ענינים, אַזוי ווי עסקנות ציבורית וכדומה, וועלכע שטערן אָבער דעם מענטשן צו לערנען און מקיים זיין מצוות.

אמת טאַקע, מען דאַרף טאָן אין עסקנות ציבורית, אָבער דאָס דאַרף ניט שטערן צו לערנען תורה און מקיים זיין מצוות. וואָרום דער ענין פון מצוות איז, אַז דורך זיי ווערט „ואתם הדבקים בד' אלקיכם חיים כולכם היום"[6]) — זיי פאַרבינדן דעם מענטשן וועלכער איז מקיים די מצוה מיט דעם אויבערשטן[7]), און דורך דעם ווערט נמשך צו אים ג־טלעכע חיות. אָבער אויב עס פעלט אין דעם — איז וואָס איז דער אויפטו פון זיין פאַרנעמען זיך אין די אַלע זאַכן, בשעת ער טוט ניט דאָס וואָס עס שטייט אין שולחן ערוך.

דאָס וואָס ער טענה'ט, אַז ער איז פאַרנומען מיט „אַרובות השמים" — מיט רוחניות'דיקע ענינים — איז אַ טעות. די דאָזיקע טענה קומט ניט

3) הלכות מקוואות פרק יא הלכה יב (בשינוי לשון קצת).

4) חגיגה יא, א.

5) סידור סוף כוונת המקוה.

6) דברים ד, ד.

7) תניא פרק כג, זע דאָרט פרק מו. לקוטי תורה בחוקותי מה, ג ובביאור. מכתב כ"ק אדמו"ר (מוהריי"צ) נ"ע — געדרוקט אין התמים חוברת א ע' כה (אג"ק ח"י ע' שסט ואילך). וראה לקו"ש ח"ז ע' 30 ואילך.

פון נפש האלקית נאָר פון נפש הבה־מית. די בעסטע ראי׳ אויף דעם איז, אַז וויבאַלד אַז דאָס איז אַ שטער צו לימוד התורה און קיום המצוות לויטן דין פון שולחן ערוך — איז דאָס זיכער אַן ענין וואָס איז היפך פון קדושה.

און וויבאַלד אַז עס איז היפך פון קדושה, איז כאָטש ער איז דאָך דער־וויל פאַרנומען מיט „ארובות השמים", אָבער סוף כל סוף גייט ער ר״ל נידעריקער און נידעריקער, ביז אַז פון „ארובות השמים" ווערט „תהום רבה".

ה. די עצה צו די מי המבול (די וואַסערן פון מבול), — סיי פון תהום רבה און סיי פון ארובות השמים — איז „בוא אל התיבה"[8] (קום אַריין אין דער תיבה). „תיבה" — טייטשט דער בעל שם טוב — מיינט די תיבות (ווערטער) פון תורה און תפי־לה. אַריינקומען אין „תיבה" מיינט, אַז מען דאַרף אַריינגיין אין די אותיות פון תורה און תפילה — זיין אַרומ־גערינגלט פון זיי, וואָס דעמאָלט איז זיכער אַז קיין זאַך וועט אים נישט פאַרפלייצן, און דער „נח איש צדיק" מיט זיינע בני בית וועלן בלייבן גאַנץ.

דערפאַר איז דער סדר היום, אַז באַלד ווי מען שטייט אויף פון שלאָף, איידער מען גייט נאָך אַריין אין וועלט — אין די „מים הזדונים" — זאָגט מען די ערשטע זאַך „מודה אני לפניך כו׳ שהחזרת בי נשמתי"[9]. ער איז מודה אַז דאָס לעבן פון זיין נשמה איז נאָר פון דעם אויבערשטן. דער־נאָך זאָגט ער ברכות השחר און דאַנקט דעם אויבערשטן אויף יעדן פרט באַ־זונדער: מלביש ערומים א. אַ. וו. כאָטש ער האָט דאָך אין פלוג וואָס אָנצוטאָן, איז וואָס מיינט די ברכה מלביש ערומים — און אַזוי אויך די איבעריקע ברכות?

נאָר ווייל איזהו חכם הרואה את הנולד[10], ווער איז אַ חכם? דער וואָס זעט ווי אַלץ ווערט נולד (באַשאַפן) יעדער רגע מאַין ליש[11]. — ער ווייסט אַז איטלעכע רגע ווערט דער „יש" נתהווה פון אלקות.

אַזוי ווי עס שטייט אין זוהר[12], אַז רב ייסא סבא פלעגט מתפלל זיין אַז דער אויבערשטער זאָל אים געבן זיין שפייז. ד. ה. אַז אַפילו בשעת דער עסן איז געווען אָנגעגרייט פאַר אים, פלעגט ער ניט עסן ביז ער פלעגט מתפלל זיין די תפילה. איז אין פלוג קען מען פרעגן: וואָס איז שייך מת־פלל צו זיין אַז דער אויבערשטער זאָל אים צושיקן שפייז, ווען ער האָט שוין דעם עסן אָנגעגרייט פאַר אים?

נאָר דער ענין איז, אַז יעדער באַ־שעפעניש מצד זיך אַליין ווערט שטענ־דיק אַין ואפס אַזוי ווי ער איז געווען פאַר זיין באַשאַפונג, און דאָס וואָס ער איז דאָך פאַראַן, איז דאָס נאָר צוליב דעם וואָס דער אויבערשטער מיט זיין גוטסקייט באַנייט אים שטענ־דיק, ווי עס שטייט: המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית. דע־ריבער איז שייך מתפלל צו זיין אויך

---

8) תורה אור ט, א.

9) סדר היום. שולחן ערוך אדמו״ר הזקן מה״ת, סימן א סעיף ו.

10) תמיד לב, א.

11) תניא פרק מג. לקוטי תורה נשא כו, ד.

12) זהר חלק א׳ קצט, ב. זהר חלק ב׳ סב, ב.

דאַן ווען דער עסן ליגט שוין אויפן טיש, און אַזוי אויך ביי אַנדערע הצטרכות'ן. ווייל די שפּייז וועלכע איז געווען מיט אַ מינוט פריער — איז דאָך מצד עצמו שוין געוואָרן אַין ואפס. — דאַרף ער דעריבער מתפלל זיין צום אויבערשטן ער זאָל דאָס באַנייען כדי ער זאָל האָבן וואָס ער דאַרף.

בשעת ער האָט די הקדמה פון תפילה, ווייסט ער אַז מצד זיך אַליין האָט דער גשמי קיין קיום ניט, און נאָר דער אויבערשטער דאַרף אים שטענדיק באַנייען, און אַז די גאַנצע מציאות פון וועלט איז בלויז כדי אויסצופירן דעם אויבערשטנס כוונה פון „ולכבודי בראתיו" וגו' [13]) — דע־מאָלט קען ער אַריינגיין אין די ענ־ינים פון עולם הזה און האָט ניט וואָס מורא צו האָבן פאַר די „מים הזדונים".

אידער ער דאַוונט, איז ביי אים אָפּגעלייגט אַז וועלט איז אַן עיקר [14]), עס איז ח"ו אַ מציאות פאַר זיך, דע־מאָלט איז ביי אים גאַנץ פשוט אַז דאָס וואָס מען מעג, מעג מען אַוודאי טאָן, און דאָס וואָס מען ווייסט ניט זיכער אַז מען טאָר ניט — מעג מען אויך, ווארום מען דאַרף דאָך שטעלן יעדע זאַך אויף איר חזקה, און די חזקה איז — וועלט.

בשעת אָבער דער אָפּלייג איז, אַז באמת איז ניטאָ קיין מציאות, עס איז פאַראַן נאָר דער אויבערשטער און ער איז מחדש די וועלט פון אַין ואפס המוחלט צוליב דער כוונה פון נתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים [15]) (דער אויבערשטער האָט באַשאַפן די וועלט ווייל ער האָט געוואָלט האָבן אַ דירה, כביכול, דאָ למטה) — דעמאָלט איז דאָך „מציאות" נאָר דאָס וואָס עס ברענגט צו דער דאָזיקער כוונה, דערפאַר ברענגט דאָס צו אַן אומגעקערטן אויספיר: דאָס וואָס מען טאָר ניט — און במילא אין ווידערשפּרוך צו דער דאָזיקער כוונה — טאָר מען ניט, און ניט בלויז דברים האסורים, נאָר אַפילו מותרות (אומנויטיקע זאַכן), טאָר מען אויך ניט. איז בשעת דער יצר הרע קומט צו גיין מיט אַ טענה און זאָגט אַז דאָס דאַרף מען, ענט־פערט מען אים: ברענג אַ ראַי'! ווארום די חזקה איז דאָך אַז עס איז פאַראַן בלויז אלקות, ממילא איז דאָך „המוציא מחבירו עליו הראי'" [16]) (דער וועלכער וויל עפּעס אַרויסבאַ־קומען פונעם צווייטן מוז ער ברענגען די ראַי' אַז ער איז גערעכט).

און לויט דעם חסידישן וואָרט: „וואָס מען טאָר ניט — טאָר מען ניט, און וואָס מען מעג — דאַרף מען ניט".

און דאָס איז דער ענין פון „בא אל התיבה" — אַריינגיין אין די „תיבות" פון תורה און תפילה — זיין שטענדיק אַרומגערינגלט פון זיי. און בשעת ביי אים ווערט אָפּגעלייגט אַז דער עיקר מציאות איז תורה און תפילה און אַלע אַנדערע זאַכן זיינען נאָר צוליב דעם, דעמאָלט איז כאָטש אַפילו ער איז זיך עוסק אין גשמיות וכו' ווייל מען דאַרף דאָך

---

13) ישעי' מג, ז. אבות סוף פרק ו.
14) לקוטי תורה פנחס עט, ד.
15) תנחומא נשא, טז. (בשינוי לשון קצת).
16) ב"ק מו, ב.

האבן א געזונטן גוף, ווערט דאס זעלבסט אן עבודה, אדער אן ענין צוליב עבודה.

די אײנציקע עצה ווי אזוי פטור צו ווערן פון די מבול־וואסערן, סיי פון תהום רבה סיי פון ארובות השמים איז — בא אל התיבה. דעמאלט האט ער ניט קיין שייכות צו קיין זאך וואס איז ניט קיין ענין פון קדושה, און אלע זיינע ענינים און באדערפענישן ווערן ביי אים אויסגעשטעלט אין אן אופן פון „בכל דרכיך דעהו" [17]).

* * *

ו. מיינט דאס אבער ניט, אז ער דארף בלויז זיך איינשליסן אין דער תיבה — תיבות התורה והתפלה — און וואס עס טוט זיך מיט א צווייטן וועט אים אין גאנצן ניט אינטערעסירן — טענה'נדיק „אני את נפשי הצלתי" (זיך אליין האב איך געראטעוועט).

אויף דעם זאגט אונז די תורה: בא אל התיבה אתה ובניך ואשתך ונשי בניך. ניט נאר דו אליין, נאר אויך דיינע בני בית, און אויך „בניך — אלו התלמידים" [18]), און אין ענדציל מיינט דאס — אלע אידן, וואס דאס גייט אריין אין דעם כלל פון אשתך אדער פון בניך, ווארום אשה איז דער ענין פון מקבל [18*]), און יעדער איד איז דאך בבחינת מקבל וואס איין איד איז מקבל פון צווייטן, ווארום אלע אידן זיינען א קומה אחת שלימה [19]) (איין גאנצע געשטאלט).

דארפסטו זיי אלעמען אריינעמען אין דער תיבה, ד. ה. דו דארפסט ווירקן און משפיע זיין אויף אלע אידן אז זיי זאלן אריינגיין אין די תיבות פון תורה און תפלה.

אפילו פאר מתן תורה — וואס מען האט געקענט האבן א טעות און מיינען: וואס גייט מיר אן פאר א צווייטן — אני את נפשי הצלתי — איז אפילו דעמאלט, האט דער אויבערשטער געזאגט נח'ן „בא אתה וגו' ואשתך וגו'" — און בפרט נאך מתן תורה, נאך דער ערבות פון ערבות מואב, וואס כל ישראל ערבים זה בזה [20]), קען מען אוודאי ניט יוצא זיין מיט זיך אליין. דער מצב פון צווייטן אידן דארף אנרירן מיט אן אמת און אין א פנימיות.

ווי פריער דערמאנט, זיינען אלע אידן א קומה אחת. און אזוי ווי אין מענטשלעכן קערפער איז דער געזונט פון איין אבר פארבונדן מיט דעם געזונט פון דעם צווייטן אבר, אזוי איז אויך אין דער קומה שלמה פון כנסת ישראל.

דער גייסטיקער געזונט פון איין אידן רירט אן דעם צווייטן אידן. במילא — בשעת ער טוט ניט מיט יענעם, פעלט עס במילא אויך אין אים אליין.

ז. דאס וואס מען זאגט, אז מען דארף פועל'ן אויך אויף אנדערע אידן, און בפרט אויף די בני בית — דארף

---

17) משלי ג, ו.
18) ספרי אויפן פסוק ושננתם לבניך.
18*) ביאורי הזהר פ' נח על מאמר הזהר ונהר יוצא מעדן.
19) לקוטי תורה ריש פ' נצבים. ובכמה מקומות.
20) שבועות לט, א.

מען דאַס טאָן ניט גלאַט פון יוצא וועגן, נאָר מען דאַרף טאַקע זיין אַריינגעטאָן אין דעם.

ווי דער באַוואוסטער וואָרט פון כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע [21]: אַט אַזוי ווי לייגן תפילין יעדן טאָג איז אַ מצוה דאורייתא אויף יעדן אידן, אָן אונטערשייד צי אַ גדול בתורה צי אַ פשוט'ער מענטש, אַזוי איז אויך אַ חוב גמור אויף יעדן אידן טראַכטן יעדן טאָג, לכל הפחות אַ האַלבע שעה, וועגן דעם חינוך פון קינדער, און טאָן אַלץ וואָס ער איז בכוח און אַפילו איבער די כוחות, צו פועל'ן ביי די קינדער אַז זיי זאָלן גיין אין דעם דרך וואָס מען דערציט זיי.

אין פלוג — פאַרוואָס האָט דער רבי נ"ע דערמאָנט די מצוה פון תפילין דוקא? עס זיינען דאָך פאַראַן נאָך אַנדערע מצוות? — נאָר איינער פון די רמזים אין דעם איז, ווייל די מצוה פון תפילין איז ניט נאָר אַ מצוה מעשית, נאָר איר פנימיות'־דיקער ענין איז: שעבוד הלב והמוח (אונטערטעניקן די האַרץ און דעם מוח), אַזוי ווי עס שטייט אין שלחן ערוך [22]) און אין תניא [23]). אַזוי דאַרף עס אויך זיין אין זיין ווירקונג אויף די בני בית: מען דאַרף עס טאָן ניט בלויז אין אַן אופן פון יוצא־וועגן, נאָר מען זאָל אין דעם אַריינלייגן די קאָפּ און דאָס האַרץ.

און בשעת ער באַנוגנט זיך ניט מיט זיך אַליין, נאָר ער טוט — און ניט סתם געטאָן נאָר מיט שיעבוד — אויף צו ראַטעווען נאָך אַ אידן פון די מים הזידונים פון מבול און אַריינברענגען אים אין תיבה — דער־מאָלט קען ער זיין זיכער אויך מיט זיך אַליין, אַז ער וועט בלייבן גאַנץ.

ח. די דערקלערונג אויף דעם איז:

אויף יעדער זאַך דאַרף מען האָבן אַ סיוע (הילף) מלמעלה. דערפאַר איז נאָכדעם ווי נח איז שוין אַריין אין דער תיבה האָט מען ערשט באַדאַרפט האָבן דעם ויסגור ד' בעדו — אַ סיוע מלמעלה.

אויב מען זאָל אַריינגיין אין דער תיבה — תיבות התורה והתפלה — מיט דעם אייגענעם כוח, קען זיין, אַז עס זאָל אינגאַנצן ניט זיין ווי עס באַדאַרף צו זיין.

אַזוי ווי דער מאמר רז"ל: שלא ברכו בתורה תחילה [24]), וואָס דער מיין דערפון איז, וואָס אין דער בר־כת התורה זאָגט מען „אשר כו' ונתן לנו את תורתו" און מען פאַרענדיקט „נותן התורה" — וואָס נותן איז לשון הווה (קעגנוואַרט) — ד. ה. ער ווייסט אַז די תורה באַקומט ער פון דעם אויבערשטן; אָבער שלא ברכו בתורה תחילה, מיינט, אַז לער־נענדיק תורה האָט מען פאַרגעסן ח"ו אויף דעם נותן התורה.

אַזוי אויך אין תפלה: קען זיין אַז מען זאָל דאַווענען, אָבער דער דאַווי־נען זאָל ניט נרגש ווערן ביי אים, און עס זאָל ניט פועל'ן אויף זיינע אַלטעגלעכע ענינים אַז זיי זאָלן זיין ווי עס דאַרף צו זיין.

וואָס דאָס איז דער עיקר כוונה פון בא אל התיבה — ניט צו פאַר־בלייבן אין דער תיבה, נאָר אַרויס־

21) היום יום — כ"ב טבת תש"ג.

22) אדמו"ר הזקן, אורח חיים סימן כה, סעיף יא.

23) פרק מא.

24) נדרים פא, א.

גיין דערנאָך אין וועלט און מאַכן וועלט פאַר אַ דירה צום אויבערשטן.

אָבער כדי דער דאַוונען זאָל פּו־על'ן אויפן גאַנצן טאָג, דאַרף דער דאַוונען זיין אויף אַזאַ אופן, אַז בשעת דעם דאַוונען ווייס ער גאָר ניט פון דער מציאות פון וועלט, ער איז דעמאָלט אויסגעטאָן אינגאַנצן פון וועלט, ער ווייס נאָר ג־טלעכקייט, און שפּעטער, נאָכן דאַוונען, ווען ער קומט אין וועלט איז — אַזוי ווי ביי נח'ן — עולם חדש ראה, ער האָט דערזען אַ נייע וועלט.

אַזוי ווי מען דערציילט אויף דעם בעל שם טוב*[24]), אַז פאַרן דאַוונען פלעגט ער זיך אַריינטראַכטן אויב נאָכן דאַוונען וועט ער בלייבן לעבן אין זיין גוף. ער איז ניט געווען זיכער אין דעם, מצד דעם „כלות הנפש" וואָס ער פלעגט האָבן ביים דאַוונען.

און בכדי אַז תורה און תפלה זאָלן זיין ווי עס דאַרף צו זיין, דאַרף מען האָבן דעם „ויסגר ד' בעדו", דעם עזר וסיוע מלמעלה.

און כדי צו באַקומען די דאָזיקע הילף מלמעלה, איז דאָס דורך דעם אָפּגעבן זיך מיט אַ צווייטן אידן. דעמאָלט איז ווי די רז"ל זאָגן [25]) אויף דעם פסוק מאיר עיני שניהם ד' [26]) — אַז אויך ביי אים ווערט ליכטיק — און דאַן איז דער „בא אל התיבה" ווי עס דאַרף צו זיין.

ט. נאָך מער געפינען מיר, אַז דער אויבערשטער האָט געזאָגט צו נח'ן, ער זאָל אַריינעמען אין דער תיבה אַלע וועלט־ענינים וועלכע קענען פאַר־לאָרן גיין — מכל החי וגו'.

די הוראה (אָנווייזונג) דערפון צו יעדן אידן איז:

אַלץ וואָס עס איז פאַראַן אין וועלט וואָס ער ווייסט אַז אָן זיין באַמיאונג וועט דאָס חרוב און פאַרלאָרן ווערן — ליגט אויף אים אַ פליכט אַריינ־צונעמען דאָס אין זיין תיבה, כדי צו ראַטעווען און דערהויבן דאָס צו ג־טלעכקייט. אויב ער מיינט אַז דאָס האָט ניט קיין שייכות צו אים — איז דאָס קעגן דעם יסוד פון השגחה פרטית: אַז וויבאַלד דער אויבער־שטער האָט אַזוי געפירט אַז ער ווייס פון דער מציאות, אַז אַזאַ זאַך איז פאַראַן, און אַז אָן זיין באַמיאונג וועט דאָס חרוב און פאַרלאָרן ווערן — איז דאָס זיכער צוליב דעם, כדי ער זאָל דאָס מקרב און מעלה זיין.

און דעמאָלט באַקומט ער די הילף און סיוע מלמעלה אויפן „בא אל התיבה" ביז עס וועט ביי אים ווערן „ואל אמה תכלנה מלמעלה", אמה איז ראשי תיבות — אלקינו מלך העולם, דורך אלקינו (ג־ט פון אידן) ווערט — מלך העולם [27]); תכלנה מל־מעלה — אויך די כלים (אויף פר־נסה) גיט מען אים מלמעלה [28]), על דרך „והוא יכלכלך" [29]) — ביז „את קשתי נתתי בענן" מוקש לי [30]) — דער קשת (רעגנבויגן) איז, כביכול, צוגעגליכן צום אויבערשטן — אַז ער

*24) זע צוואת הריב"ש אין אָנפאַנג.

25) תמורה טז, א.

26) משלי כט, יג.

27) לקוטי תורה מסעי צא, ד.

28) ד"ה צהר תעשה תרצ"א.

29) תהלים נה, כג.

30) בראשית רבה פרק לה, ג.

מאַכט די גאַנצע וועלט פאַר אַ דירה צו עצמותו יתברך.

(משיחת ש״פ בראשית תשי״ז)

* * *

י. עס איז פאַראַן אַ רשימה (אַ תורה־פאַרצייכענונג) פון כ״ק אדמו״ר הצמח צדק, וועלכע הויבט זיך אָן: אמר ר׳ עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם [31]). די צייט פון דער רשימה איז פון די חדשים אלול און תשרי. די שייכות פון „אמר ר׳ עקיבא וכו׳״ צו דעם דאָזיקן זמן איז פאַרשטאַנדיק, וואָרום עס רעדט זיך דאָך וועגן דער עבודה פון תשובה. דערפאַר אויך איז די משנה אמר ר׳ עקיבא אַריינגעשטעלט געוואָרן צום סוף פון מסכת יומא, וואו עס ווערט באַהאַנדלט די עבודה פון יום כיפור.

עס איז אויך דאָ אַ מאמר חסידות מיט דעם זעלבן אָנהויב (אמר ר׳ עקיבא) פון שבת פרשת נח תרס״ז, מיט פופציק יאָר צוריק. וויבאַלד אַז דאָס איז געזאָגט געוואָרן אין פרשת נח איז אַ סימן אַז דאָס האָט אַ שייכות צו דער פרשה. קען מען זאָגן בפשטות, לויט ווי עס ווערט דערקלערט אין תורה אור, אַז דער מבול איז געווען על דרך ווי די וואַסער פון מקוה וועלכע זיינען מטהר (זע אויבן סעיף א).

יא. אין תשובה זיינען פאַראַן צוויי ענינים: א. פשוט — תשובה טאָן אויף זינד. ב. דער פנימיות׳דיקער ענין פון תשובה [32]) — „והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה״ [33]). אין עבודת השם איז דאָס די מדריגה פון רעותא דלבא (טיפער האַרץ באַגער) וואָס איז למעלה מטעם ודעת (העכער פון שכל).

וואָס דאָס איז אויך דער דיוק פון דעם דאָפּלטן לשון: „לפני מי אתם מטהרים״ און — „מי מטהר אתכם״. די ערשטע — לפני מי אתם מטהרים — איז די תשובה מלמטה למעלה — די תשובה אויף זינד. די צווייטע — מי מטהר אתכם — איז די תשובה מלמעלה למטה — והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה.

קען מען זאָגן, אַז די צוויי ענינים פון תשובה זיינען מרומז אויך אין פרשת נח — ווי עס איז באַוואוסט דער פירוש פון בעל שם טוב אויפן פסוק בא אל התיבה — מען זאָל אַריינגיין אין די אותיות פון תורה און תפלה, וואָס די דאָזיקע צוויי ענינים — תורה און תפלה — זיינען מלמעלה למטה (תורה) און מלמטה למעלה (תפלה). אותיות פון תורה זיינען אין דער בחינה פון אבנים וואָס זיינען געמאַכט בידי שמים, אותיות פון תפלה זיינען צוגעגליכן צו לבנים (ציגל), וואָס דאָס זיינען אַבנים שבידי אדם [34]).

יב. דער ענין פון רעותא דליבא און מסירת נפש וואָס איז העכער פון טעם ודעת, איז פאַראַן אין פאַרשידענע אופנים — הויכע און נידעריקע.

מסירת נפש מיינט מסירת הרצון [35])

31) יומא פה, ב.

32) זע לקוטי תורה ריש פ׳ האזינו עב, ב.

33) קהלת יב, ז.

34) זע תורה אור פ׳ משפטים עז, ד. ואילך.

35) תורה אור פ׳ מקץ לו, ב.

— איבערגעבן דעם אייגענעם ווילן, און ווי די גמרא זאָגט — מה לי קטלא כולה מה לי קטלא פלגא[36], איז מיט יעדער בויג וואָס אַ איד בויגט זיך צוליב דעם אויבערשטן, אפילו מיט אַ תנועה קלה — איז דאָס אַ קטלא פלגא, איז דאָס אויך מסירת נפש. פון דער אַנדערער זייט, אפילו דער וועלכער איז אַ גדול שבגדולים, איז פאַר אים אויך ניט גענוג די עבודה וואָס על פי טעם ודעת, נאָר אויך ביי אים מוז זיין דער בויג מיט מסירת נפש, וואָס דוקא דעמאָלט וועט ער נעמען ג־ט־לעכקייט, אַזוי ווי עס שטייט מרום וקדוש אשכון, ואת דכא ושפל רוח[37] — דוקא.

ער קען ניט טענה'ען, וויבאַלד אַז ער איז אַ גדול שבגדולים, איז פאַרוואָס פאַר אים ניט גענוג טעם ודעת? ער מיט זיין טעם ודעת טוט דאָך אויף ניט ווייניקער ווי אַ צווייטער מיט מסירת נפש?

זאָגט מען אים אַז עס דאַרף זיין „בכל מאדך"[38], מאד שלך[39], און כל זמן ער שטייט אין זיין אייגענעם טעם ודעת, קען ער ניט נעמען ג־ט־לעכקייט, אויף נעמען ג־טלעכקייט מוז מען האָבן מסירת נפש דוקא.

אַזוי איז אויך מיטן לערנען חסידות: אפילו דער וואָס לערנט חסידות בשופי און פירט זיך לויט אירע מנהגים און אָנווייזונגען, און בשעת ער קוקט אויף דעם אַרום, קען זיך

אים דוכטן אַז ער שטייט שוין אין שפיץ — זאָגט מען אים אַז עס איז ניט גענוג — מען מיז האָבן עבודה און עבודה מיט מסירת נפש.

ווי עס ווערט דערקלערט אין דעם קונטרס „ומעין"[40], אַז דער וואָס האָט אַ גוטע תפיסה און נעמט אַן ענין גרינג, אַזוי אַז דאָס וואָס אַן אַנדערער דאַרף דערויף האָבן גרויס האָרעוואַניע, נעמט ער דאָס גלייך — פונדעסטוועגן דאַרף אויך ער האָרעוון. וואָרום בשעת ער שטייט אין זיין באַגרענעצטער מציאות ווי ער איז, האָט ער ניט קיין שייכות צו ג־טלעכקייט.

יג. דאָס איז דער רמז, וואָס גלייך אַרויסגייענדיק פון ראש השנה און יום כיפור און חודש תשרי — לייענט מען פרשת נח.

יום כיפור איז עצומו של יום מכפר[41] (דער טאָג אַליין איז מכפר) און דער אויבערשטער איז מוחל אַלע עבירות. אויף יום כיפור שטייט, אַז דעמאָלט זיינען אידן פאַראייניציקט מיטן אויבערשטן, עס איז „ישראל ומלכאָ בלחודוהי" און זייער גאַנצע מציאות איז אלקות. קען מען דאָך מיינען, נאָך וואָס דאַרף מען די עבודה פון מסירת נפש, וויבאַלד אַז זייער גאַנצע מציאות איז ג־טלעכקייט? איז באַלד ווי מען גייט אַרויס פון חודש תשרי, לייענט מען פרשת נח: „בא אל התיבה" — אַריינגיין איןביידע קוים (ריכטונגען) פון תשובה — מלמטה למעלה און מלמעלה למטה, אַז מען דאַרף האָבן מסירת נפש, וואָרום

36) בבא קמא סה, א.
37) ישעי' נז, טו.
38) דברים ו, ה.
39) תורה אור מקץ לט, ד. ובכמה מקומות.

40) מאמר טז, פרק ב.
41) זע רמב"ם הלכות תשובה פרק א הלכה ג.

נעמען עצמות קען מען ניט ווען מען איז אַ מציאות — ווי הויך זיין מציאות זאָל ניט זיין — נאָר עס דאַרף זיין בכל מאדך דוקא.

יד. לויט דעם, וועט מען אויך פאַרשטיין וואָס כ"ק מו"ח אדמו"ר (דער רבי דער שווער) האָט דערציילט, אַז איינמאָל, אויף מאָרגן נאָך יום כיפור, איז ער אַריין צו זיין פאָטער דעם רבי'ן נ"ע און האָט אים געפרעגט: טאַטע, וואָס איצטער? האָט דער רבי נ"ע אים געענטפערט: איצטער דאַרף מען ערשט תשובה טאָן.

אין פלוג איז ניט פאַרשטאַנדיק: וויבאַלד אַז עס איז שוין געווען די תשובה פון יום כיפור און דער אויבערשטער איז סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישרון — היינט וואָס זאָגט מען אַז ער דאַרף ווייטער תשובה טאָן.

— ווי די משנה דערציילט [42]), אַז בבא בן בוטא פלעגט אַלע טאָג מקריב זיין אַן אשם תלוי, אויסער אויף מאָרגן נאָך יום כיפור, ווייל דעמאָלט איז נאָך ניט שייך קיין זינד. —

נאָר דער פשט איז, אַז וויבאַלד דער אמת'ער ענין פון תשובה איז „והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", און ג-טלעכקייט איז דאָך אומבאַגרענעצט, במילא איז אויך די עבודה פון והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה — אַן אומבאַגרענעצטע.

וואָרום בשעת עס ווערן נמשך אורות מקיפים, גייען די דאָזיקע אורות אַריין אין אַ פנימיות און עס ווערן נמשך העכערע אורות מקיפים, וואָס אין זיי איז די עבודה פון „רעותא דליבא", וואָס איז העכער פון טעם ודעת.

און דאָס איז דער פשט פון דעם ענטפער, אַז „איצטער דאַרף מען ערשט תשובה טאָן", ווייל פריער האָט מען ניט געקענט טאָן די העכערע תשובה, וואָרום מען האָט געהאַלטן ביי נידעריקע ענינים, אָבער נאָך יום כיפור דאַרף מען ערשט תשובה טאָן — דעם פנימיות'דיקן ענין פון תשובה.

טו. דאָס איז אין אַלגעמיין דער ענין פון עבודת התשובה און מסירות נפש, מה לי קטלא כולה מה לי קטלא פלגא. פון איין זייט דאַרף מען וויסן אַז אַפילו בשעת מען שטייט אין אַ נידעריקן מצב, פונדעסטוועגן איז יעדער בראָך און בויג וואָס מען ברעכט זיך און מען בויגט זיך צום אויבערשטן, ווערט פאַררעכנט פאַר מסירת נפש, וואָרום „קטלא פלגא" איז אַזוי ווי „קטלא כולה";

און פון דער צווייטער זייט — אַפילו ווען מען שטייט אין אַ הויכער מדריגה קען מען ניט יוצא זיין בלויז מיט דער עבודה פון טעם ודעת, נאָר עס מוז זיין קטלא כולה.

און אויב דאָס איז ניטאָ, מיינט דאָס ניט אַז עס פעלט בלויז אַ פרט — דער פרט פון מסירת נפש — נאָר עס פעלט דער גאַנצער פאַרבונד מיט ג-טלעכקייט, וואָרום „מרום וקדוש אשכון" איז „ואת דכא ושפל רוח" — דוקא.

אַזוי ווי די גמרא [43]) זאָגט, אַז אפילו ווען עס איז פאַראַן די עבודה פון בכל לבבך ובכל נפשך — נאָר עס פעלט דער „בכל מאדך" הייסט דאָס שוין „אין עושין רצונו של מקום", און פון דעם קען אַרויסקומען — אחר

42) כריתות פ"ו מ"ג.

43) ברכות לה, ב.

ריבוי השתלשלות — „אין עושין רצונו של מקום" כפשוטו, אַז מען טוט ניט ר"ל דעם אויבערשטנס ווילן.

אַנדערש אָבער בשעת עס איז פאַראַן מסירת נפש מיטן בכל מאדך — יעדער איינער לויט זיין מהות — איז אפילו בשעת אַז דאָס איז אין נידעריקע אופנים, הייסט עס שוין „עושין רצונו של מקום" — אַז מען טוט דעם אויבערשטנס ווילן, וואָס דאָס ברענגט דעם „ועמדו זרים ורעו צאנכם" [44]) (פרעמדע וועלן אויפשטיין און פאַשען אייערע שאָף) — אַז אפילו די „פרעמדע" פון זיך, ניט נאָר וואָס זיי שטערן ניט, נאָר זיי העלפן נאָך צו [45]).

טז. די תנועה פון מסירת נפש מיינט אַרויסגיין פון זיך, פון זיין מציאות. אָבער די כוונה איז אַז אויך דערנאָך, ווען ער קומט צוריק אין זיין מציאות, זאָל זיך אָנהערן ביי אים די תנועה פון מסירת נפש.

אַזוי ווי מען האָט גערעדט [46]) וועגן דער מעלה פון אחדות פון שמיני עצרת, אַז זי בלייבט אויך אין די וואָכעדיקע טעג נאָך שמיני עצרת.

און דאָס איז אויך מרומז אין דעם ענין פון מבול. בשעת דעם מבול, איז די גאַנצע וועלט געווען פאַרטרונקען, ביז אַפילו די מזלות האָבן דאַן ניט געאַרבעט [47]). וועלט איז געווען בטל, מען איז געווען אויסגעשלאָסן פון וועלטישע זאַכן, און מען איז געווען איינגעשלאָסן אין „תיבה" — אותיות פון תורה און תפילה.

ס'איז געווען על דרך ווי די עבודה פון חדש תשרי, וואָס מען איז דאַן אָפּגעשלאָסן פון וועלט. ווי עס ווערט דערקלערט אין זהר [48]) און אין לקוטי תורה [49]) אויפן פסוק „ותנח התיבה בחודש השביעי" (די תיבה האָט גערוט אין דעם זיבעטן חודש) — אַז דאָס מיינט די עבודה פון חודש תשרי, (וועלכער איז דער זיבעטער חודש פון ניסן).

דער תכלית איז אָבער באַשטאַנען ניט אין דעם מבול, נאָר אין דעם אַרויסגיין פון דער תיבה אין וועלט, אַז דעמאָלט זאָל מען זיין אַזוי ווי מען איז געווען אין דער תיבה.

יז. דאָס איז אַ צוגאָב אין דער שייכות פון מי המבול מיט מי מקוה:

דער רמב"ם זאָגט [50]) אַז די טהרה ווערט פאַרענדיקט ניט בשעת מען איז אין מקוה, נאָר בשעת מען גייט אַרויס פון מקוה, ד. ה. אַז ווען ער גייט אַרויס פון מקוה, דאַרף זיין קענטיק אויף אים אַז ער איז געווען אין מקוה.

די זעלבע זאַך איז אויך אין דעם „בא אל התיבה", אַריינגיין אין די ווערטער פון תורה און תפלה, איז דער תכלית הכונה ניט דער ביטול במציאות בשעת'ן לערנען און דאַווענען, נאָר אַז נאָכן דאַווענען און לערנען זאָל ער זיין אַזוי ווי בשעת דעם דאַווענען און לערנען.

אַזוי ווי מען האָט גערעדט (אויבן אות ח) וועגן דעם בעל שם טוב, אַז

44) ישעי' סא, ה.
45) ברכות לה, ב.
46) זע לקו"ש ח"ב ע' 434 ואילך.
47) ירושלמי פסחים פרק א הלכה א. ב"ר פרשה כה, ב. ופרשה לד, יא.
48) חלק ג' קמט, ב.
49) לקו"ת לג"פ (אוה"ת נח כרך ג' תרמג, ב).
50) הלכות אבות הטומאה פרק ו, הלכה טז. וראה בכסף משנה שם.

פאַרן דאַווענען איז ער ניט געווען זיכער וואָס עס וועט זיין מיט אים נאָכן דאַווענען, צוליב דעם כלות הנפש און ביטול בשעת'ן דאַווענען — פונדעסטוועגן איז ער שפּעטער געקומען צוריק אין וועלט, וואָרום דאָס איז דער עיקר כוונה.

יח. דער רבי דער שווער האָט אַמאָל געזאָגט [51]) אַז פּרשת נח איז אַ „קאַלעמוטנע" וואָך און אין פּרשת לך לך הויבט אָן צו ווערן פריילעכער, וואָרום דעמאָלט איז געבאָרן געוואָרן אברהם אבינו — און בפרט לויט דעם פירוש הפנימי פון לך לך גו' אשר אראך — אַז מען ווייזט די מעלה פון נשמות.

זאָל דער אויבערשטער געבן אַז די אַלע ענינים וואָס זיינען דערווילע קאַלעמוטנע — צוליב וועלכער ס'איז סיבה — איז אַזוי ווי מען גייט אַריין אין פּרשת לך לך, זאָלן זיי ווערן פריילעך און אַראָפּקומען בטוב הנראה והנגלה.

(משיחות ש"פ נח תשי"ז)

51) בקור שיקאגא ע' 8.

פרשת לך לך

א. עס שטייט עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו [1]) (מיט צען נסיונות איז אברהם אבינו געפּרואווט געוואָרן). איינער פון די ערשטע נסיונות — און אפשר אויך פון די גרעסטע — איז דער נסיון פון אור כשדים, פונדעסטוועגן אָבער ווערט דער דאָזיקער נסיון ניט דערמאָנט אין דער תורה בפירוש, נאָר בלויז דורך אַ רמז (אָנדייטונג). דער ערשטער נסיון וועלכער ווערט בפירוש דערמאָנט אין דער תורה איז דער נסיון פון „לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך".

קען מען זאָגן אַ טעם אויף דעם, ווייל דער ענין פון לך לך מארצך גו' איז פאַראַן אין דער עבודה פון יעדן מענטשן, סיי מלמעלה למטה, סיי מלמטה למעלה [2]) און סיי אין דעם מטה (אונטן) גופא.

ב. אין קורצן מיינט דאָס:

אין דעם ענין פון דער ירידה פון דער נשמה למטה אין אַ גוף, געפינט מען צוויי קעגנזאַצן: א) „על כרחך אתה חי" [3]) (קעגן דיין ווילן לעבסטו), ווייל דאָס לעבן פון דער נשמה אין אַ גוף איז אַ צוואַנג־זאַך פאַר דער נשמה. וואָרום די נשמה — איידער זי נידערט אַראָפּ אין אַ גוף — איז חצובה מתחת כסא הכבוד [4]) (אויסגעהאַקט פון אונטער דעם כסא הכבוד) און דאָס איז ערשט די נידעריקע מדריגה אין דער נשמה. און עס איז פאַראַן אַ העכערע מדריגה אין דער נשמה, ווי זי איז אין דער בחינה פון „טהורה היא", און נאָך העכער.

ווייל דער אַראָפּגיין אויף דער וועלט איז פאַר דער נשמה אַ גרויסע ירידה, און בפרט ווי דער

1) אבות פרק ה משנה ג.

2) זע תורה אור ריש פרשה לך יא, א. תורת חיים שם ובכמה מקומות.

3) אבות פרק ד משנה כב.

4) זע זהר חלק ב' כט, ב.